

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Be-reshit

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

70

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10084

זא פארגערונגען? אויף ריך קאממט דיא שולד רען פאר דרינגענו: מאן נענטע איהן פריץ: (ל) הערנאך קאם זיין ברודער, וועלכער רען ראפען פארען און רער האנד האט- סע: אונד מאן נענטע איהן זרח:

לט (ז) יוסף ווארר און דעסען הינונטער גע- פיהרט נאך מצרים: אונד פוטיפר, דאס פערדיהנטער רען פירער אבערונטער רער לייכוואכע, איין געבאהרנער מצרי, קויפטע איהן פאן רען ישמעאלים, וועלכע איהן רא הינונטער

רשיי החזירה: (כט) פרצת חוקת עליך חזק: (ל) אשר על ידו השכי' ד' ידות כמות כלן כנגד ד' חמשים שומעל עכן שיבא ממש וז' כנגד ד' דברים שלקח' אדרכת שבעד זכ' חתיכות כסף של וואתים שקלים זלשן זכב כ"ר: ויקרא שמו זרח' ע"ש זריחת מלחית השני:

לט (א) יוסף הורד' חזר לענין ראשון אלף שהפסיק בו כדי לקנות ירידתו של יהודה למכירתו של יוסף טעם ששכילו

באור

גדר ואל ממו, והנה יש עליך משפט זה הסמן (אס מת אחיך בדחק עליי, מ"י). (הראש' טעם הנגינה ומסכים לפי' זה כי הוסס טפחה נמלת מה פרצת, וחזר עליך כין נשמת אתנחתא, וכ"ת יב"ע (אבל העביר הכוונה מן הפשט אל הדגש כדרכו לפעמי'): (ל) זרח, נשגל השני שהוא אדום, ומראה האדמימות דומה לאור הורדס: לט (א) ויוסף הורד מצרימה, כוון אחד נעשו אחד יהודה מלת אחיו וקרה לו ב"ה מה שכתוב למעלה ונאותו הזמן בעצמו יוסף הורד. (ר"ע סטרט), ויקרר יוסף, שהי' משמעו אחר הקעשה הקודם, חבל זה משולע כבר בעת ההעשה הקודם כע"ש רש"י בפסוק והאדם ידע (לעיל ד' א'), זכמסוק זה' סקד את ארה (שם כ"א): מיד הישמעאלים אשר הורדתו שמה, כבר נאמר למעלה (ל' כ"א), כי פוטיפר לא קנהו מן הישמעאלים, רק ערכים היו בעד המדנים, ועל זה חזר מיד הישמעאלים ונראה לי עוד לפרש לפי פשוטו שהי' מ"ס הסנה ופירושו על יד הישמעאלים, ויסוף הלשון אשר הורדתו שמה, ולא אמר אשר מכרוהו לו, כי נאמת העדנים מכרוהו לו

פרצת עליך פריץ ויקרא שמו פריץ: ואחר יצא אחיו השני על ידו השני ויקרא שמו זרח: חמישי ס לט א ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סרים פרעה שר הטבחים איש מצרי מיד הישמעאלים אשר הורדתו

שמה געפיהרט

תרגום אונקלוס

תקוף סני עלך לטיתקה וקרא שמו פריץ: (ב) ובחר בו נפק אתהו מן על-ידיה והוריתא וקרא שמייה זרח: לט (א) ויוסף איתתת לטערים וזכניה פוטיפר וקא דפרעה רב קטולוא גברא טעראת מיד בערקא די אתתהו תמן

באור

גדר ואל ממו, והנה יש עליך משפט זה הסמן (אס מת אחיך בדחק עליי, מ"י). (הראש' טעם הנגינה ומסכים לפי' זה כי הוסס טפחה נמלת מה פרצת, וחזר עליך כין נשמת אתנחתא, וכ"ת יב"ע (אבל העביר הכוונה מן הפשט אל הדגש כדרכו לפעמי'): (ל) זרח, נשגל השני שהוא אדום, ומראה האדמימות דומה לאור הורדס: לט (א) ויוסף הורד מצרימה, כוון אחד נעשו אחד יהודה מלת אחיו וקרה לו ב"ה מה שכתוב למעלה ונאותו הזמן בעצמו יוסף הורד. (ר"ע סטרט), ויקרר יוסף, שהי' משמעו אחר הקעשה הקודם, חבל זה משולע כבר בעת ההעשה הקודם כע"ש רש"י בפסוק והאדם ידע (לעיל ד' א'), זכמסוק זה' סקד את ארה (שם כ"א): מיד הישמעאלים אשר הורדתו שמה, כבר נאמר למעלה (ל' כ"א), כי פוטיפר לא קנהו מן הישמעאלים, רק ערכים היו בעד המדנים, ועל זה חזר מיד הישמעאלים ונראה לי עוד לפרש לפי פשוטו שהי' מ"ס הסנה ופירושו על יד הישמעאלים, ויסוף הלשון אשר הורדתו שמה, ולא אמר אשר מכרוהו לו, כי נאמת העדנים מכרוהו לו

שכמה: **וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיְהִי**
אִישׁ מְצֻלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו
הַמִּצְרָיִם: וַיִּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה
אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה יְהוָה
מְצֻלִיחַ בְּיָדוֹ: וַיִּמְצָא יוֹסֵף תֵּן
בְּעֵינָיו וַיִּשְׂרַח אֹרְחוֹ וַיִּפְקְדֵהוּ
עַל-בֵּיתוֹ וְכָל-יִשְׂרָאֵל נָתַן בְּיָדוֹ:
סוּיָהּ מֵאֹז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ
וְעַל-כָּל-אֲשֶׁר יִשְׁלֹו וַיִּכְרֹךְ
יְהוָה אֶת-בֵּית הַמִּצְרָיִם בְּגִבְרַת

געפיהרם האטמען: (ב) דער עוויגע וואר מיט יוסף, אונד ער ווארד היין סאן, דעם אללעז גליקטע: ער וואר אלוא אים הויזע ויינעו העררן דען מצרי: (ג) אללו זיין הערר זאה, דאס דער עוויגע מיט איהם איזט, אונד אללעז, וואו ער טהוט, אין זייער דאנר געלינגען לאזט: (ד) דא פאנר ווסף גונט אין זיינען אויגען, אונד בעדינטע איהן: דיוער מאכטע איהן צום פערואלטער איבער זיין הויז, אונד וואו ער האטטע, גאב ער אין זיינע געוואלט: (ה) זייט דעם ער איהן צום פערואלטער מאכטע איבער יוסף

זיין הויז, אונד אללעז וואו ער האטטע, זענעטע דער עוויגע דאן הויז דען מצרי, אום יוסף

תרגום אונקלוס

תמו: (א) והוה מיטרא דיי בסעריה דיוסף והוה גבר מצלח והוה פקיד רבני מצראה: (ב) והוא רבוניה ארי מיטרא דיי בסעריה וכל ההוא עבר וי מצלח בדיה: (ג) ואשכח יוסף רחמו בעיניה ושמח יתיה ומניה עלדיניתה וכל דאית ליה טסה בקיניה: (ד) ועל כל הי איתליה וברוך יי ית בית מצראה בריל יוסף

רש"י

שנשנילו הורידוהו מגדולתו ועוד כדי לסמוך מעשה אשתו של פטיסר למעש' תמר לומר לך מה זו לשם שמים אף זו לשם שמים שראתה באכטרוולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנו ואינה יודעת אס ממנה אס מנתה: (ג) כי ה' אית' אס שמים שער בפיו: (ד) יש ל' הרי לטן קנר חסר אשר: וכל

ועל כל הי איתליה וברוך יי ית בית מצראה בריל יוסף

באור

אך השמעאלים הורידו אותו לשם: (ב) והיו איש מצליח, משע כל תכלית מכוון מיט: והיו בבית אדניו המצרי, הי' ענד כאשר העבדים שנבית אלניו, בלי מעלה ויתקן עליהם: (ג) וירא וגו', ענינו וכאשר ראה אדניו: כי ה' איתו, כי וליחו מעשו בכל עת יותר מכל אדם וידע כי מאת אלהים הוא לו זכן ראו ראיטו כי היה ה' עמו (לעיל כ"ו כ"ח) (הרמב"ן): (ד) וישרת איתו, העלה אותו ממדרגת העבד הנבנה, ושמחו חסרת לעבדו ופקיד על כל ביתו, וזהו ענין סכור הווי', וירא וימצא: וכל יש לו, הרי זה מקרא קנר חסר אשר וכל אשר יש לו: בידו, נראיתו: (ה) והיו מאו הפקיד איתו בביתו ועל כל אשר יש לו ויכרך ה' וגו', כעל הכרכה

ויספיק וייללעו : רצ נון דער
 זעענען דעו עויגען מערקליך
 ונאר אין אללעס וואוער האט
 טע, צו הויזע, אונד אויף דעם
 פערדע : (א) לים עה אללעו
 ונאו עה : האטטע אין וספיק
 געוואלט : אינה בעקומערהטע
 זיך : פנא אינהס אום ווייטער
 גיבט, אלז אום רצו כראח,
 וועלכע עה אס : יוסף אבער
 נאר, שאן פאן געשטאלט,
 צווען שאן פאן אנטווערען :
 (א) אצט נאך דיעזע בע'
 געבענהייטען, ווארף ווינען

יוסף ויהי ברכת יחזיה בכל אשר
 ושללו בבית ובשדה : ויועזב
 כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע
 אתו מאומה כי אם לחם
 אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפת
 תאר ויפה מראה : ששי
 אחר הדברים האלה ותשא

ויהי דבר האלה ויהי
 הערו

הרגום אונקלוס

יוסף ותהי ברכתא דיו בבל
 ליה בביתא ובחקלא : (א) ושקב כל
 דיליה כרא דיוסף ולא ידע עמיה
 מדעם אלהיו לחמא דיה הוא אכל
 ותהי יוסף שפתה ברוח ונאו בחווא :
 (א) ותהי ברת פאגמא האלע ווקמט

באור

מחבר כל פעל הפקודה בזמן ובמנה, מיד באשר הפקודו על ביתו, (ועליון האון
 והלכה, הוה שטי מורגש וניכר בכרכת ביתו, עד שידע שסיפור בגלל יוסף הי' למסדה
 הא, ואלו בתולה כשהפקודו על ביתו, הי' שישעור פחד על דרכי צדקה מעט מעט
 אכל דבר, אך כראותו אח' הנדסה הכחה לו פתאום בגלל, עוברת אל ההכלסה אלהת
 בהיותו עדין עבד משרת את ביתו, או עוב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה
 ד' שהאמינהו בכל דבר מאו וזילך בלי לקחת תמש אשפתו פלל, והיה הכוונה כפסוק וישל
 וט' בגלל, ענינו מן תללית תת האנן (שם כ"ט ג' וח') שחזר ענין סבוב, וכיחמו
 בסבת, שעל ידי יוסף היתה חסונ' הנרכה לבית שטיסר, ולא תבוא לעולם מלה זאת
 בלי שמוס הבית כמו בעבור, וכמו מלם לענין שלח תבוא בלי הלמ"ד : (א) ולא ידע
 אחו מאומה, נכית : כי אם הלחם אשר הוא אוכל, לא היה מעיין ונביט כלל
 בכל דרכו בנותו מריכין בל לנגד עיה שקויה את עזבלו על השקן ואוספו, כל מיני חבל
 קורח אותו לקס כדכתיב עבד לפס רב (דניאל ה' ס'), וכן כי לפני לקמו חנחתי תלם
 (חייב כ"ד), עזבלו, אלם ידע את, מכל טרכי ביתו לא היה חולה עד שעת חסונה
 (הרש"ס), וכן פרנס הנקטנס והעשרתם האשכנזי, ואכל רש"י פי' כי אם הלחם,
 הוה אשתו אלה אגבה בגלל נקיה, ובוט עבד, ומחבב יוסף להלן ולא חסך שטי
 מחשבה כי אם חותך באש את אשתו, יוסף הכי' הוה, וכן תיב' ע : ויהי יוסף יפת
 תאר, ויפה מראה, פירשתיס לועלה גם' ויכח (כ"ס ז'), ומחבר זה הוה הקדמה
 לפרשה אלתריו, כי בעבור שהו' יפה עקר ויפה ערטה לכן ותשא אשת אדניו וט', ע"י

ויהי דבר האלה ויהי
 הערו

הרגום אונקלוס

יוסף ותהי ברכתא דיו בבל
 ליה בביתא ובחקלא : (א) ושקב כל
 דיליה כרא דיוסף ולא ידע עמיה
 מדעם אלהיו לחמא דיה הוא אכל
 ותהי יוסף שפתה ברוח ונאו בחווא :
 (א) ותהי ברת פאגמא האלע ווקמט

באור

מחבר כל פעל הפקודה בזמן ובמנה, מיד באשר הפקודו על ביתו, (ועליון האון
 והלכה, הוה שטי מורגש וניכר בכרכת ביתו, עד שידע שסיפור בגלל יוסף הי' למסדה
 הא, ואלו בתולה כשהפקודו על ביתו, הי' שישעור פחד על דרכי צדקה מעט מעט
 אכל דבר, אך כראותו אח' הנדסה הכחה לו פתאום בגלל, עוברת אל ההכלסה אלהת
 בהיותו עדין עבד משרת את ביתו, או עוב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה
 ד' שהאמינהו בכל דבר מאו וזילך בלי לקחת תמש אשפתו פלל, והיה הכוונה כפסוק וישל
 וט' בגלל, ענינו מן תללית תת האנן (שם כ"ט ג' וח') שחזר ענין סבוב, וכיחמו
 בסבת, שעל ידי יוסף היתה חסונ' הנרכה לבית שטיסר, ולא תבוא לעולם מלה זאת
 בלי שמוס הבית כמו בעבור, וכמו מלם לענין שלח תבוא בלי הלמ"ד : (א) ולא ידע
 אחו מאומה, נכית : כי אם הלחם אשר הוא אוכל, לא היה מעיין ונביט כלל
 בכל דרכו בנותו מריכין בל לנגד עיה שקויה את עזבלו על השקן ואוספו, כל מיני חבל
 קורח אותו לקס כדכתיב עבד לפס רב (דניאל ה' ס'), וכן כי לפני לקמו חנחתי תלם
 (חייב כ"ד), עזבלו, אלם ידע את, מכל טרכי ביתו לא היה חולה עד שעת חסונה
 (הרש"ס), וכן פרנס הנקטנס והעשרתם האשכנזי, ואכל רש"י פי' כי אם הלחם,
 הוה אשתו אלה אגבה בגלל נקיה, ובוט עבד, ומחבב יוסף להלן ולא חסך שטי
 מחשבה כי אם חותך באש את אשתו, יוסף הכי' הוה, וכן תיב' ע : ויהי יוסף יפת
 תאר, ויפה מראה, פירשתיס לועלה גם' ויכח (כ"ס ז'), ומחבר זה הוה הקדמה
 לפרשה אלתריו, כי בעבור שהו' יפה עקר ויפה ערטה לכן ותשא אשת אדניו וט', ע"י

אשת אדניו את עיניה אל יוסף
 ותאמר שכבה עמי: **ח וימאן**
 ויאמר אר-אשת אדניו הן אדני
 לא ידע אתי מה בבית וכל
 אשר ישלו נתן בידי: **ט איננו**
 גדול בבית הזה כמוני ור-א
 חשד כמוני באומה כי אם אהר
 באשר את-אשתו ואיך אעשה
 הרעה הגדלה הזאת והטאתי
 לאלהים: **י ויהי כדברה אל-**
יוסף יום ויום ולא שמע אליה
לשכב ואצלה להיות עמה:

העררן פרויא איהרע אויגען
 אויף יוסף: אונד שפראך,
 לעגע דיך צו מיר: **(ח)** ער
 וויינערטע זיך אכער, אונד
 שפראך צו ווינען דערערן
 פרויא, ויהע! מין דערער
 בעקיסערט זיך בייה מיר
 ניכט, וואו אים הויזע פאר-
 געהט: אונד אללעו וואו ער
 האט, האט ער אין מינע
 געוואלט געגעבן: **(ט)** ניא-
 מאנד איזט אין דיוועס הויזע
 גראסער אלו איך, אונד ער
 האט מיר ניכט דאזגערינגטע
 פארבעהאלטען, אלו נור
 דיך, אין זא ווייט הוא ווינע
 פרויא ביזט: וויא זאלטע איך
 אלוז דיווע גראסע איבעל-
 טאהט בענעהן, אונד וידער
 גאט זינדיגען? **(י)** אזיא נון
 טאג אויף טאג זא מיט איהם
 רעדעטע: אונד ער איהר

ניכט געהארטע, דאס ער בייא איהר לאגע, אדער אויך אום זיא ווארע: זא

חרגום אונקלוס

רש"י

איתת דבזונה ית עינהא לות יוסף
 ואמרת שכוב עמי: **(ח)** וסריב נאמר
 לאיתת רבזניה הא רבזני לא ידע
 עמי מה בביתא וכל דאית ליה מסר בידי:
 בני ולא טנע בני טרעם אלהין ותיך כדיל דאת אתתיה ואיכרין אעבר
 בישתא רבתא הדא ואחוב קדם יי: **(י)** והוה כד מלילת עם יוסף יום יום
 ולא קבל טינה למישכב לותה לטהוי עמה:

סווד: **(ט)** וטאתי לאלהים: בניכט נכטו
 על העריות: **(י)** לשכב אצלה: אפילו בלא
 תשעים: להיות עמה: לשה"ב: **(יא)** ויהי
 כהיום
 ליתוהי רב ככיתא הדון
 ויהוה כד מלילת עם יוסף יום יום
 והוה

באור

וחס הוא אני כנען **(ט ע' י"ח)**: **(ח)** וימאן ויאמר אל אשת אדניו, ספר הכתוב
 כי מאן לעשות כרזונה אע"פ שהיא גברתו אשת אדניו והוא ירא עונה כי היה ירא את
 השם יותר חוה טעם אל אשת אדניו **(הרמב"ן)**: **(ט)** וטאתי לאלהים, בני כח
 כנעו על העריות, לשון רש"י, וכנען הוא רק בעבור מסרון דעת הנשים הקדושים אליה
 כי הדבר נגידה באדוניו אשר בוטח בו וחזרי כן אמר כי יש בענין עיד חטא לאלהים,
 ויתכן לפרש וטאתי לאלהים בנגידה הזאת כי רעה גדולה היא שיהיה זה לי חטא לפני
 האלהים כי עיניו בנאמני ארץ ולא לפניו נוגד יבא, ודברו אמת רק לא הזכיר אסור הערוה כי

(יא) זא וואר איין געוויסער טאג, דא קאם יוסף אין דאן דיון, זיין געשאפט צו פער- ריכטען: אלו קיינער פאן דען הויזלייטען אים הויזע וואר: (יב) אונד זיא ערגרופ איהן בייא זיינעם קליידע, אונד שפראך, לעגע דיד צו מיר: ער אבער לים זיין קלייד אין איהרער האנד, ענטפלאה, אונד גינג צום הויזע הינוי: (יג) אלו זיא נון זאהע, דאס ער זיין קלייד אין איהרער האנד געלאזען: אונד הינוי געפלאהען: (יד) ריף זיא איהרען הויזלייטען

יא ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ויזין איש מאנשי הבית שם בבית: יב ותתפשוהו בכגרו לאמר שכבה עמי ויעוב בגרו בידה ויגם ויצא החוצה: יג ויהי כראורה כיעוב בגרו בידה ויגם החוצה: יד ותקרא לאנשי ביתה

רשי

תרגום אונקלוס

כהיום הזה כלומר ויהי כאשר הגיע יום מיוחד יום נחוק יום איד שלהם שהלכו בולם לבית ע"א אמרה אין לי יום הגון לזקק ליוסף כהיום הזה אמר להם חולה אני ואיני יכולה לילך: לעשות מלאכתו רב ושמאל חד אמר מלאכתו ממש אחד אמר לעשות נרכיו עמה לא שנראית לו דמות דיוקט של אביו וכו' כדאיתא

(יא) והנה כיוצא תרין ועאל לביתא לטבדק בכתבי תושבניה ולית אינש טאנשי ביתא תמן בביתא: (יג) ואחדתיה בלבושיה לטיטו שכוב עמי ושקקיה ללבושיה בידא וערק ונפק לשוקא: (יג) והנה נד

תות ארי שקקיה ללבושיה בידה וערק לשוקא: (יג) וקרת לאנשי ביתה

באור

דבר עמה כ"ד הנשים (הרענ"ן): (י) לשכב אעלה, כמיוך היא בגדה והוא בגדו כלא מלאנו אגלה על השגל רק עמה או חיתה, שכבה עמי, ואם שכב ישכב איש אתה (יקר' ע"א כ"ד), והנשים תשכבה (זכרי' י"ד ב'). (הראב"ע והרענ"ן): להיות עמה, נהר היה אפי' להת"ח עמה עד שאירע מעשה שנשאר יחידי בעל כרמו לעשות מלאכת נהר הכת כדרכו ואירע בלותו יום שלא נותר איש בבית, ומדרש אגדה שהלכו לרשות כולם נהר נהר שגלה על כל גדותיו. (הרשב"ם), ותבין מזה כוונת המתרגם האשכנזי: (יא) והיה כהיום הזה, רש"י ע"י הכ"ף להשערת הזמן ח"ל ויהי כהיום הזה, כלומר ויהי כאשר הגיע יום מיוחד יום נחוק יום איד שלהם שהלכו בולם לבית ע"א אמרה אין לי יום הגון לזקק ליוסף כהיום הזה אמרה להם חולה אני ואיני יכולה לילך עכ"ל, והוא תנעמל דמוטה (דף ל"א ע"ב), וכו' המתרגם האשכנזי, והוא החשך ג"כ כוונת ח"ל הפסוקים יחד באופן זה, ויהי כאשר דברה אליו מויד וראתה שלא שמע אליה, חידע בין הימים יום שאין איש בבית, ומנחה מקום למשו בגדו, והוא בלות הו"ן הנחברים המאמרו' המתיחסים בזמן זה בסנה: לעשות מלאכתו, לפי הפסע מלאכתו ממש והיא מלאכת נרכיו הבית או המוען המוטל עליו כי ה' פקיד על הכל, וכן פי' הראב"ע והרשב"ם, וכו' אתקלוס למנדק בכתבי מושננה: ויעוב

וישב למ

חרגום אשכנזי רצד

ביתיה ותאמר להם לאמר ראו
הביא לנו איש עברי לצחק בנו
בא אלי לשכב עמי ואקרא
בקול גדול: ויהי כשמעו כו
חרמותי קולי ואקרא ויעזב
בגדו אצלי וינס ויצא החוצה:
והנה בגדו אצלה עד-בוא
ארניו אל-ביתו: ויהדר אליו
בדברים האלה לאמר בא אלי

הויולייסען, אויג שפראך צו
איהגען, זעהט דאך! ער האט
אונז אייגען עברי'שען מאן
געבראכט, מיט אינו מוטה-
ויללען צו טרייבען: ער קאם
צו מיר, ויך צו מיר צו לעגען,
דא שריא איך מיט לויטער
שטיממע: (טו) אלו ער נון
הארטע, דאס איך מינע
שטיממע ערהאב אויג שריא:
ליס ער ויין קלייד ביא מיר,
אויג פלאה צום הויזע הינזי:
(טו) זיא לעגטע ויין קרלייד
ביא ויך הין: ביז ויין הערר
נאך הויזע קאם: (ז) צו איהם
שפראך זיא עבען דיאזערלבע
רען

העבר
ווארטע: דער עברי'שע קנעכט

חרגום אונקלוס

רש"י

ביתא ואמרת להון לטיטר חזו אתי
לנא נכרא עבראה לחיבא בנא עאל
לנתי לטישכב עמי וקרית פקלא דמא:
(טו) ויהוה פד שמע ארי אריטת קלי
וקרית ושקיה ללבושיה לותי וערק ונפק לשקא:
לותה עד-דעאל רבוניה לביתה: (י) וטלילת עטיה
לטיטר עאל לות

כדאיתא במסכת סוטה: (יד) ראי הביא
לנו הריוה לשן קצרה הביא לטולא פי' מי
הביאו ועל בעלה חומרת כן: עברי' מעבר
הנהר מבני עבר: (טו) אדוכי' של יוסף:
(ז) בא לי' לנפק בי העבד העברי אשר
וקרית ושקיה ללבושיה לותי וערק ונפק לשקא:
(י) וטלילת עטיה כפתגמא האלון
עברא

באור

(יב) ויעזב בגדו בידה, לכבוד נכרתו לא רצה להוציא מידה בכחו הגדול ממנה והסיר
אותו מעליו כי היה בגד שיתעטף בו כמעיל וכניף והיא בראותה כי הביא בגדו בידה פחדה כן
עלה עליה לבני הבית או לאדוכי והקדימתו אליהם לאמר כי הפשיט בגדו לשכב עמה ובראותו
גי הרימותי קולי ובהל לברות חיה טעם ויהי בראותה כי עזב בגדו ולכן לא תניד היא ויעזב בגדו
בדיו רק אמר' לאנשי בית' ולבעלה ויעזב בגדו אצלי' (הרמב"ן): וינס, מן המדר פן יגבר
עליו ויה' ר' (רע"ם), וכפי המוסר בס' הישר נתנה את המרבעל גואר יוסף להמיתו אם
לא יתנה לה, ויברח בבהלה, וע"י כך נקרע הבגד אשר החזיקה בו: (יד) הביא לנו
איש עברי, על בעלה, ולא הזכירנו לכבודו או בדרך מוסר לבנים או בעבור שהמביא ידוע
וכן בספר איוב במקומות רבים ידבר על השם הנכבד בסתם בעבור דעתם שעליו ידברו, וכן
וואמר אל אבנר מדוע באתה אל פילגש אחי (שמאל ב' ג' ו'), לא זכיר האומר ולא דבר בו כלל
בעבור היותו ידוע שהוא איש בשת' (הרמב"ן): עברי, מעבר הנהר מבני עבר' (רש"י),
יראה שכוונתו לומר ב' דברי' שנקרא עברי, א' בעבור שהוא מורע אברהם שהיה מעבר הנהר,
ב' שהי' מבני עבר בן שלם, ונקראו כל ההולכים בדרך האנית הקדושים בעבוד לאל אחד
ולשמו

דען דוה אונז געבראכט
 האט, קאם צו טיר מוסה-
 וויללען מיט טיר צו טרייבען:
 (יח) וויא איך אכער מיניע
 שטיקמע ערהאב, אונז
 שריא: לים ער זיין קלייד ביא
 ביר, אונז פלאה היטיו:
 (יט) אלו נון זיין הערר דיא
 ווארטע וינר פרויא הארטע,
 דיא צו איהם זאנטע, זא איזט
 דיין קנעכט מיט טיר האם-
 גענאנגען: דיא ערבראנטע
 זיין צארן: (כ) אונז יוסף
 הערר נאם איהן, טהאט איהן
 אין דאן געפענגנים, אן דען
 ארט, וואן דיא

העבד העברי אשר הבאת לנו
 לצדק ביי יי ויהי כהרימי קולי
 ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס
 החוצה: יי ויהי כשמע אדני
 את דברי אשתו אשר דברה
 אליו לאמר כדברים האלה
 עשה לי עבדך ויחר אפו:
 כויקח אדני יוסף אתו ויתנהג
 אל בית הסדר כמקום אשר

אסורי

רשי

תרגום אונקלוס

הבאת לנו: (יט) ויהי כשמע אדוני בשעת
 תשומת אמה לכן והוא שאמר כדברים האלה
 כי: (יא) והיה כד אריטית קולי וקצית
 ושקיה ללבושיה לותי וגרת לשנהא: (יט) והיה כד שטע רבונות פתמי
 אתתיה די טלילת עמיה לטייזר בפתגמא האליו עבד לי עבדך ותמז
 רוגזיה: (כ) ודבר רבונות דיוסף יתיה ויהי בבית אסירי אתרא די

באור

ולשורה תקונויותיו, על שני לפי שהוא למד לכל השומעים בקולו דברי השם, גם יחזק ויחזק
 למדו חבלי דרכי השם ועבודתו, וחול' שגורבנות גדול הי' עבד, ועיין מ"ט נ"ט נ"ט
 (לעיל ל"ז): בנו, לשון הניס למפארת, 'אד כללה עוזה את כל אנשי הכית, הו'
 אבעבד כזה, אחר שעלה לגולה, הוא מנחם בני: (ו) בא אליו וגו', שגורו בת חל' ללכת
 בן העבד העברי אשר הבאת לנו ויגלות העבד העברי אשר הבאת לנו כזה כש מוזער מוסר
 שבא לכ' הלמונות ומניחו איתו בשני סמלי לנכה, ובכתוב הנגינה תבאר זה שבא בסוף התורה
 המוקנה גמורה ומסקת יותר וכן הנגינה שבחלת אלפני הוואער הווסגר החזרת על השעת
 שחבריו, כאשר הודעתיה בהקדמה ובחזרי פעמים רבות: (יט) ויהי כשמע אדני
 וגו' בדברי האלה, ע"ג הפטע אין הכ"ף בזה לדמיון בדבר אחר, ב"ח כ"ף השע' והקדמה, כהניס
 כסוד הדברים קנתם או בולם, והכוונה בענין הדברי האלה פקית מהם או יותר עליהם,
 וכן נתקראנה חטי האלה (ויקרא י"ט), וכשיותו שגור נקדש ימים רבים כיומים אשר יבא
 (דברים ח' ו'), כלומר היו כש שיהיו והגית מספרים, וכן באמר ותגד לבית אונה כדנחש
 האלה (לעיל ל"ב ח'), ובדגור עשו כדברם האלה (דניאל י"ט), וכן דני, קס'
 קריש, והכתיב נוכליל דין דף ג' ע"ח: (ב) וזתגרו אל בית הסדר, כת' ארזח'ט
 ולא הכג, כי נכספך הוב לדבר אלו: מקום אשר אסורי המלך אסורים, אחר ה'ט
 כן הכתוב יפרט שנית הסדר הוא וקום אשר אסורי המלך אסורים, אחר ה'ט
 מנח' כי דרך הכתוב למלא לשון ככריה כש המיל טור הוא העדלי (אסתר ג' ז'), (גשו

האשחרנים

אֲסוּרֵי הַמִּלֵּךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שֵׁם
 בַּבַּיִת הַסֵּהר: **לא ויהי יהוה את-**
יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו
בעיניו שר בית הסהר: כב ויתן
שר בית הסהר ביד יוסף את
כל האסירים אשר בבית הסהר

דייה געפאנגע דעו קאנינג
 גיינגעשפערט ווארען :
 אלזא וואר ער דאוועלבוט
 אין דעם געפענגניסע :
 (כא) אכער דער עוויגע וואר
 מיט יוסף , ניינטע איהם
 געוואגענדייט צו : אונד
 בראכטע איהם גונט אין דען
 אויגען דעו אויפזעהרו איכער
 דאו געפענגנים : (כב) דער
 אויפזעהר דעו געפענגניסען
 נאכ אין יוספ'ו געוואלט אללע דיא געפאנגע , וועלכע אים געפאנגניסע ווארען :
 אונד

אסירי קרי
 ואת
 נאכ אין יוספ'ו געוואלט אללע דיא געפאנגע , וועלכע אים געפאנגניסע ווארען :

חרגום אונקלוס

רש"י

די אסירי דמרכא אסירין ויהוה תקן
 בבית אסירי : (כא) ויהוה מיטרא דיו
 בקשריה דיוסף ונגד ליה חסדא ויחביה לרחמין בעיני רב בית אסירי :
 (כב) ויהוה רב בית אסירי בידא דיוסף ית בל-אסיריא די בבית אסירי וית

באור

האשתדרכים (שס"ו'), שהיא לשון פרס ופירש שהם בני הרמכים, ולא אמר כלום, אבל
 ונתנה לבית הסהר הידוע למלך שהיא מקום אשר יאסרום אסירי המלך לומר כי היה זה כנה
 שיכנסו עמו המסקה והאופה, (ויהי זה כמו הקדמה לפרשה שאחרי), ויתכן כי טעם אסורי
 המלך צבדיו ועשרתיו החוטאים לו במשפט המלכות כי אחר האסורים לעם ביד השופטים
 האסורים בבית סהר אחר ינתנו וספר הכתוב שאנו שם יוסף מאהבת אדניו אותו
 זהכל סנה מלת ה', ובעלי הלשון יפרשו (כוונתו על הרד"ק שפי' כן גם' השרשים
 שרש סהר) סהר סיבה עגולה (דמות הסהר) מלשון אמן הסהר (ש"ה ו' ג'),
 ולפי דעתי שהיא הצור בית נטוי תחת הקרקע ובו פתח קטן עלמעלה יכניסו בו
 האסורים ויוטנו להם אורה והוא מלשון סיהרא בארמית כאשר אמר נהר תעשה
 לתנה (לעיל ו' י'), מלשון נהרים וטנו בהם זה לרוב אורו חיה למיעוטו (הרמב"ן):
 מקום אשר וגו', כתב הרד"ק בארשים שרש קוס כי לעולם יבא השם הזה על מלת
 אשר ועל ש"ן השינוי, במשמיות כמו במקום אשר תשחט העלה (ויקרא ו' י"ט)
 במקום אשר נבראת (יתקאל ב"א ל"ה), מקום שיפול העץ שם יהוא (קהלת י"א ג') עכ"ל
 אבל הנה לבגדו רבים בקוץ לפני מלת אשר, כמו בכל מקום אשר תראה (דברי יב' ג')
 וכל מקום אשר תדריך (יחזקאל א' ג'), כל מקום אשר יהיה שם (ישעי' ו' כ"ג), ואם יאמר
 מלת כל תגרום זה, הנה מנאמו מקום אשר אין שם מחסור (שופטים י"ח י'), גם כשתבוא
 מלת מקום בה"א הודיעה תהי' לעולם קוונה חף לפני מלת אשר, והנכון בעיני
 כי בכל מקום שתהי' הע"ס נשוא יחבר הנמשך, במקום המונח (או המשכן) אשר
 תשחט העלה, במקום ארבע אשר נבראת, מקום האדמה שיפול העץ, וכן כלן מקום
 העיר אשר אסירי המלך אסורים: אסורי, כתיב והוא בעול אסירי קרי והוא תאר
 והענין אחד: ויהי שם בבית הסהר, כלל שאמר הפרט, וכן מתורגם בל"א:
 (כא) ויש אליו חסד, שהיה מקובל לכל רואיו לשון כלה נאה ומסודה שבישנה:
 (כב) הוא היה עשה, כמו שנת על מיידיה הוה משעבד, שלא היו עושים דבר
 ח"כ

אונר אללען וואו דאוועלמוט
געשאַר, מוסמע ער פֿער-
זאַרגען: (כג) דער אויפֿוועהר
איבער דאָ געפֿענגניס זאָה
נוכט דאָ מינרעזטע נאָך,
וואָ ער אין ווינער געוואַלט
האַטטע, אינדעם דער עוויגע
מיט איהם וואָר: אונר וואָו
ער טהאַט, לויס דער עוויגע
געלינגען:

מ (ח) איינזש נאָך ריזען
בגעבענהייטען, פֿער-
וירינגטען זיך דער שענקע
דעו קאַניגו פֿאַן מצרים,
אונר

ואת כל אשר עשית שם הוא
היה עשה: כג אין ישר בית
הסתר ראה את כל מאומה
בירו באשר יהודה יהו
ואשר הוא עשה יהודה
מצליח: פ שביע

מ א ויהי אחר הדברים האלה
חטאו משקה מן מצרים
והאפה

רש"י

תרגום אונקלוס

כזה ומסודה שנמשנה: (כב) הוא היה
עושה * כתרגומו במימריה הוה מתעבד:
(כג) באשר ה' אתו * בשביל שה' אתו:
מ (א) אחר הדברים האלה * לפי
שהרגילה אותה ארורה את הנדיק
כפי כולסלדבר בו ולגנותו הניח להם הקב"ה
סודתם של לו שיפט אליהם ולא חלו ועוד
שתבא הרוחה לנדיק על ידיהם: חטא * זה
נמשא זכוכ כפילי טוטרין של חה כנמשא כבוד
בגלוסקין

ויתקלד עבדיו תקן כמיימריה תנה
מתעבד: (כג) לית רב בית אסירי חנו
לתקל סודתו ביריה כדמיימרא דין
בסעדיה וריהוא עבד יי מצלח:
מ (ח) ותיה כתר פתגמטיא האלין
סרתו שקנא מלכא דמצרים
ונתחטא

באור

אלא על פיו כאלו הוא היה עושה, וכ"ת יב"ע הוא חפדק למעבד: (כג) אין שר בית
הסתר ראה את כל מאומה בירו, אונקלוס תרגם לית רב בית אסירי חנוית כל סודתן
ביריה, ויב"י תרגם לית נרוך לרב בית אסירי למעבד יתיוסף כאורח כל אסיריא ארום לית
חנוית כל סודתן ביריה, יתכן שיבארו מאומה מלשון שם ואולי שרשו כן לדעתם והאל"ף נוסף
באומה המלה כא' של ואשמאילה (לעיל י"ט), אולם הכוונה שראה יב"ע במאמר זה שלא היה
צריך לשמור את יוסף שלא יברח, היא קטנה מאד נגד חשיבותו שנפסוק הקודם שהי' משל על
כל האסירים שם ולא נעשה שום דבר בלי רשותו, אבל הרד"ק בשרשים שרש מאס כתב שרשו
מאס ויהי' ח במלה הזאת נוספת לפי שהמלה מלעיל וענינו כלום, ובא פה מיעוט אחר מיעוט
כל מאומה, כמו הרק אך נמשה (כמדברי יב"ב) עכ"ד, וכן תרגמו אונקלוס ויב"ע למעלה
ולת מאומה (שנפסקו ו' וע') מדעם, ואולי לא רטו לתרגם פה המלה דק הכוונה,
אבל בסוכות המאמר יותר נראה לפרש בסוכות ולא ידע אתו מאומה (שנפסקו ו'), שהאמיתא
בכל דבר שיעשה שם ועליו יסמוך בלי לשאלו על מה עשית ככה, בידעו כי באומה הוא עושה,
וכן ייתורגם בל"א: באשר ה' אתו, בשביל שה' אתו, וכ"ת יב"ע ושעיר הכתוב כך הוא, אין
שר בית הסתר רואה ומשגיח אחר ועשיו כי ה' ה' אתו לתת את חטו בעין שר בית הסתר, ומאמר
ואשר הוא עשה וגו' הוא הודעה אחרת כפני עמיה, לכן בא האתנח כמלת אתו:
מ (א) חטאו, חטא מוסר המלוכה כמו שאמר הכתוב לאדנייהם למלך מצרים, וסמל
בס' הישר כי זה נמשאו זכוכים ביין שהניח לפני העלך וזה נמשא כתר בלש
העלך